

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ และเพื่อประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเอง การดำเนินงานวิจัยแบ่งออกได้เป็น 2 ตอน คือ การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง และการประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง สำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งใช้วิธีการดังนี้

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบการประเมินตนเองได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ

1.1.1 การศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน การพัฒนาเกณฑ์ การพัฒนาระบบการประเมิน เทคนิคการประเมินองค์กร แนวคิดและระบบการประเมินตนเอง การประเมินเพื่อการตัดสินใจในการบริหารและวางแผน แล้ววิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

1.1.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการประเมินตนเอง จำนวน 4 ท่าน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

1.1.3 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ของโครงการพัฒนาศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลรวมทั้งวิเคราะห์งานตามบทบาทหน้าที่

1.2 การสังเคราะห์เนื้อหา นำผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา มาสังเคราะห์เนื้อหาและดำเนินการสร้างระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการประเมินการเลือกองค์ประกอบต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในระบบรวมทั้งกำหนดรายละเอียดประกอบเหล่านี้อาศัยสารสนเทศทางทฤษฎี แนวความคิด ผลการวิจัยตลอดจนการศึกษาลักษณะ

ของการประเมินศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอในสภาพจริง องค์ประกอบ
ของระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีดังนี้

- 1.2.1 ความสำคัญของการประเมินตนเอง
- 1.2.2 การบรรยายงาน
- 1.2.3 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินจำแนกตามภารกิจ
- 1.2.4 การดำเนินการประเมินตนเอง
- 1.2.5 การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงงาน

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของระบบการประเมินตนเอง และเอกสารประกอบ
การใช้ระบบการประเมินตนเองในด้าน ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความครอบคลุมและความ
ชัดเจน โดยผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศูนย์ประสานงานอำเภอ จำนวน 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ
พัฒนาระบบการประเมิน จำนวน 5 คน และผู้ประสานงานอำเภอ จำนวน 3 คน รวมจำนวน
12 คน

2. การประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ได้ดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองกับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ ศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรสาคร เป็นเวลา 6 เดือน จากนั้นได้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยพิจารณาความเป็นไปได้ ความพึงพอใจ การยอมรับและความเป็นประโยชน์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่และทดสอบความแตกต่าง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินตนเอง ได้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น เป็นระบบที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถประเมินผลงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอของตนเองได้ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์-

ประกอบต่าง ๆ ในการประเมินที่ประกอบด้วยความสำคัญของการประเมินตนเอง การพรรณนา-
งาน เกณฑ์ในการประเมินจำแนกตามภารกิจ ขั้นตอนการประเมิน และการนำเสนอสารสนเทศจาก
การประเมินไปใช้รายละเอียดของระบบการประเมินตนเอง แต่ละองค์ประกอบมีเนื้อหาสาระ
โดยสังเขปดังนี้

1.1 ความสำคัญของการประเมินตนเอง การประเมินเป็นองค์ประกอบหนึ่ง
ของการวางแผนและบริหารงานที่มีอิทธิพลต่อการปรับปรุงและพัฒนางาน การประเมินตนเองทำ
ให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบจุดเด่น ข้อบกพร่องได้ทันที่และได้ตรวจสอบข้อมูลผลการดำเนินงานไม่
ให้เบี่ยงเบนไปจากภารกิจหลักที่รับผิดชอบ ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการกำกับงานของ
ตนเองเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับหลักการในการกระจายอำนาจการบริหาร ฉะนั้นรูปแบบ
ของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับที่มีการกระจายอำนาจการบริหารไกลออกไปจากส่วน
กลางมากเท่าไร มีความจำเป็นที่จะต้องใช้รูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยวิธีการ-
ประเมินตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบผลการดำเนินงาน
ของตนเอง ทำให้สามารถนำเสนอสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนา
งานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอที่รับผิดชอบได้อย่างรวดเร็วและ
ทันเหตุการณ์ความสำคัญของการประเมินตนเองนำเสนอแนวคิด 3 ประการ คือ

1.1.1 แนวคิดทางการบริหาร การบริหารงานเป็นกระบวนการ-
ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับ-
อำเภอ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน-
หรือนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล จะเห็นได้ว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน
ทุกกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงผลการดำเนินงานจุดเด่น จุดด้อยของการ
ปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานดังนั้นผู้ปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็นที่จะต้อง
มีความรู้และความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศ
ที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียน-
ระดับอำเภอได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.1.2 แนวคิดทางจิตวิทยา การประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติงานสามารถ
ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการ

ดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และนำสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.3 แนวคิดในการปรับปรุงและพัฒนางาน การประเมินตนเองเป็น การตัดสินคุณค่าผลการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ โดยผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้สารสนเทศจากการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานศูนย์-ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 การบรรยายงานผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการบรรยายงานอยู่ในระบบการ ประเมินตนเองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประเมินตนเองทำความเข้าใจในสิ่งที่จะประเมิน สิ่งที่จะประเมินในครั้งนี คือศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งมีภารกิจที่ สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอที่รับผิดชอบ 5 ประการ คือ งานวางแผนงานและโครงการ งานบริการทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการ-ศึกษานอกโรงเรียน งานนิเทศ ติดตามและประเมินผล งานประสานงานและงานบริหารทั่วไป ซึ่งวิเคราะห์งานโดยพิจารณาผลงานในรูปของความสัมพันธ์เชิงระบบในแต่ละภารกิจ ทั้งในมิติ บังคับเบื้องต้นการปฏิบัติและผลผลิตเป็นพื้นฐานสำคัญ ภารกิจแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.2.1 งานวางแผนงานและโครงการ หมายถึง การศึกษาชุมชน การสำรวจกลุ่มเป้าหมาย ค้นหาหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อนำ ข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน การประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่บุคลากรในด้านการสำรวจข้อมูลกลุ่ม เป้าหมายจัดทำแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน และแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกับศึกษาธิการ อำเภอและส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ

1.2.2 งานบริการทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการศึกษานอก-โรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมประสานงานและสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นหรือวิทยากรท้องถิ่น ให้บริการกิจกรรมการเรียนรู้แก่ประชาชนรวมทั้งการพัฒนาและให้บริการแก่ประชาชนเกี่ยวกับ การศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ งานด้านความรู้พื้นฐาน งานข่าวสารข้อมูล และงานทักษะอาชีพ ให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในอำเภอ

1.2.3 งานนิเทศ ติดตามและประเมินผล หมายถึง การพัฒนาบุคลากร ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การกำหนดระบบงานและผู้รับผิดชอบรวมทั้งให้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผล นำผลการนิเทศติดตามและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงงานที่ปฏิบัติ- งานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การนิเทศ ติดตามผลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน งานการศึกษา สายสัมพันธ์และงานวิชาชีพพระยะสัน เป็นต้น ตลอดจนการรายงานผลการปฏิบัติงานการศึกษานอก- โรงเรียนระดับอำเภอ

1.2.4 งานประสานงาน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้การดำเนินงาน การจัดการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ งาน ประชาสัมพันธ์การประสานงานกับท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งภาคเอกชนในการจัดการกรรรม การศึกษานอกโรงเรียน และการประสานงานกับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในการจัดการกรรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในระดับอำเภอ

1.2.5 งานบริหารทั่วไป หมายถึง งานสนับสนุนภารกิจของศูนย์- ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งได้แก่ งานบริหารในศูนย์ประสานงานการ การศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ เช่น งานธุรการ การเงิน-บัญชี และพัสดุ การวางแผนงาน งานทะเบียน-สถิติ อาคารสถานที่ งานที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมอบหมายหรือแต่งตั้ง ซึ่งอาจเป็นงานในตำแหน่งประจำ ได้แก่ งานในตำแหน่งหัวหน้าเลขานุการหรืองานที่ได้รับมอบ- หมายเป็นครั้งคราว

การประเมินตนเองที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มุ่งเน้นวิธีการประเมิน ที่เป็นระบบโดยยึดเกณฑ์ของสิ่งที่ถูกประเมินเป็นการประเมินเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนาของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนเชิง ระบบไว้ 3 ประเภท คือ

ก. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการ ประเมินเพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมข้อมูลที่จำเป็นงานหรือไม่ แผนงานหรือโครงการที่เสนอ เหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงตรงไหน

ข. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าดำเนินงานหรือประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการในวงจรการบริหารโครงการศึกษา ปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยและปรับปรุงแก้ไขปัญหา เป็นการประเมินเพื่อหาสาเหตุ ควรทำการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมทันที่

ค. การประเมินผลผลิต (Output Evaluation) เป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานสิ้นสุดลง ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผลลัพธ์ โดยพิจารณาจากปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจว่าควรคงไว้ ปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือล้มเลิกโครงการนี้

1.3 เกณฑ์ในการประเมินจำแนกตามภารกิจ การกำหนดเกณฑ์/มาตรฐาน ในการประเมินภารกิจได้พัฒนาเกณฑ์โดยวิธีวิธีการวิจัย ได้เกณฑ์ที่สอดคล้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งภารกิจที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินมี 5 ประการ คือ

1.3.1 เกณฑ์ด้านการวางแผนงานและโครงการ

1.3.2 เกณฑ์ด้านการบริการทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.3.3 เกณฑ์ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

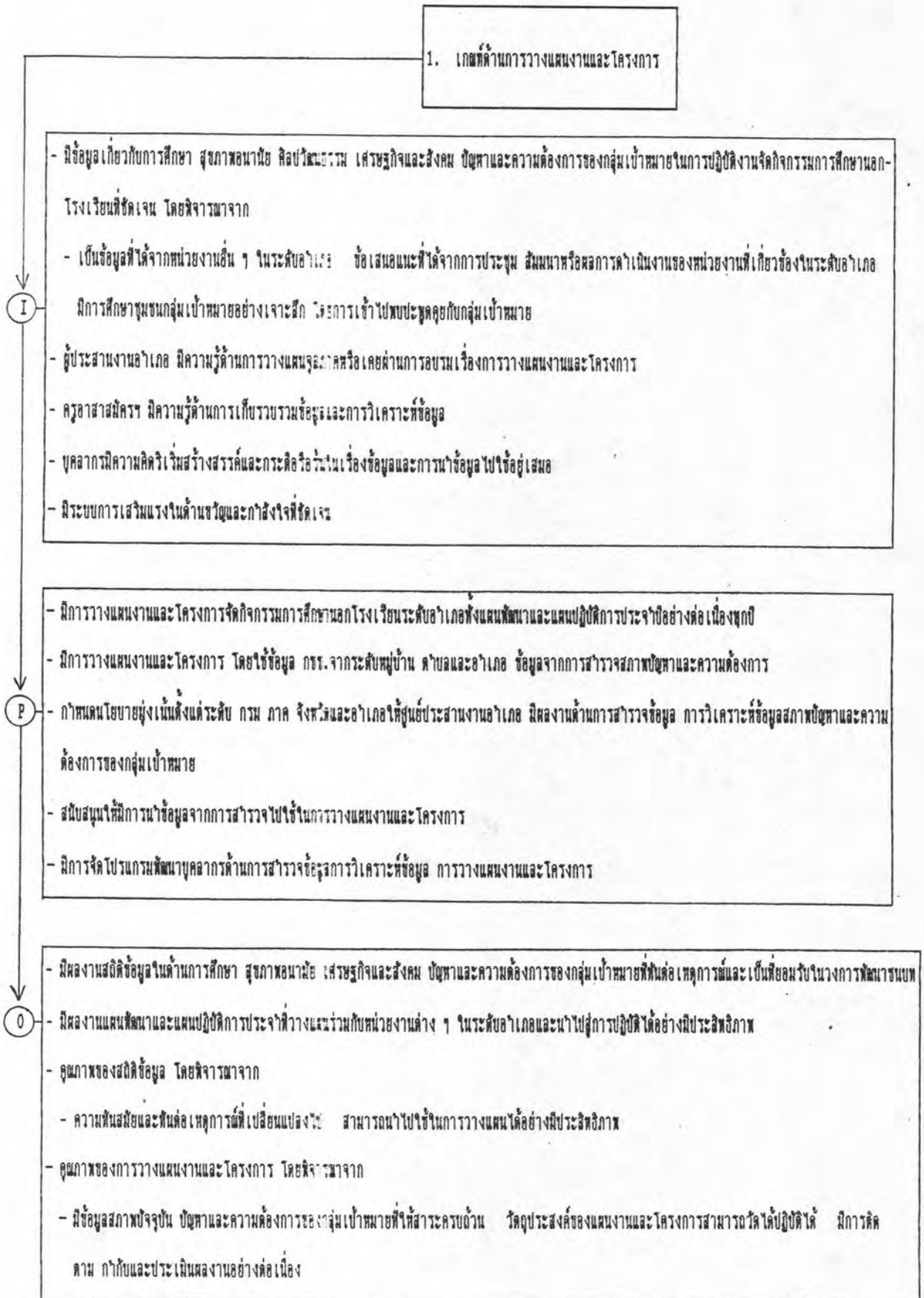
1.3.4 เกณฑ์ด้านการประสานงาน

1.3.5 เกณฑ์ด้านการบริหารทั่วไป

โดยในแต่ละภารกิจได้วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และกิจกรรมที่ศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ที่ปฏิบัติใน 3 มิติ คือ มิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลผลิต จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ในการประเมิน ซึ่งทำให้ได้เกณฑ์การประเมินที่มีความเป็นปรนัยและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง

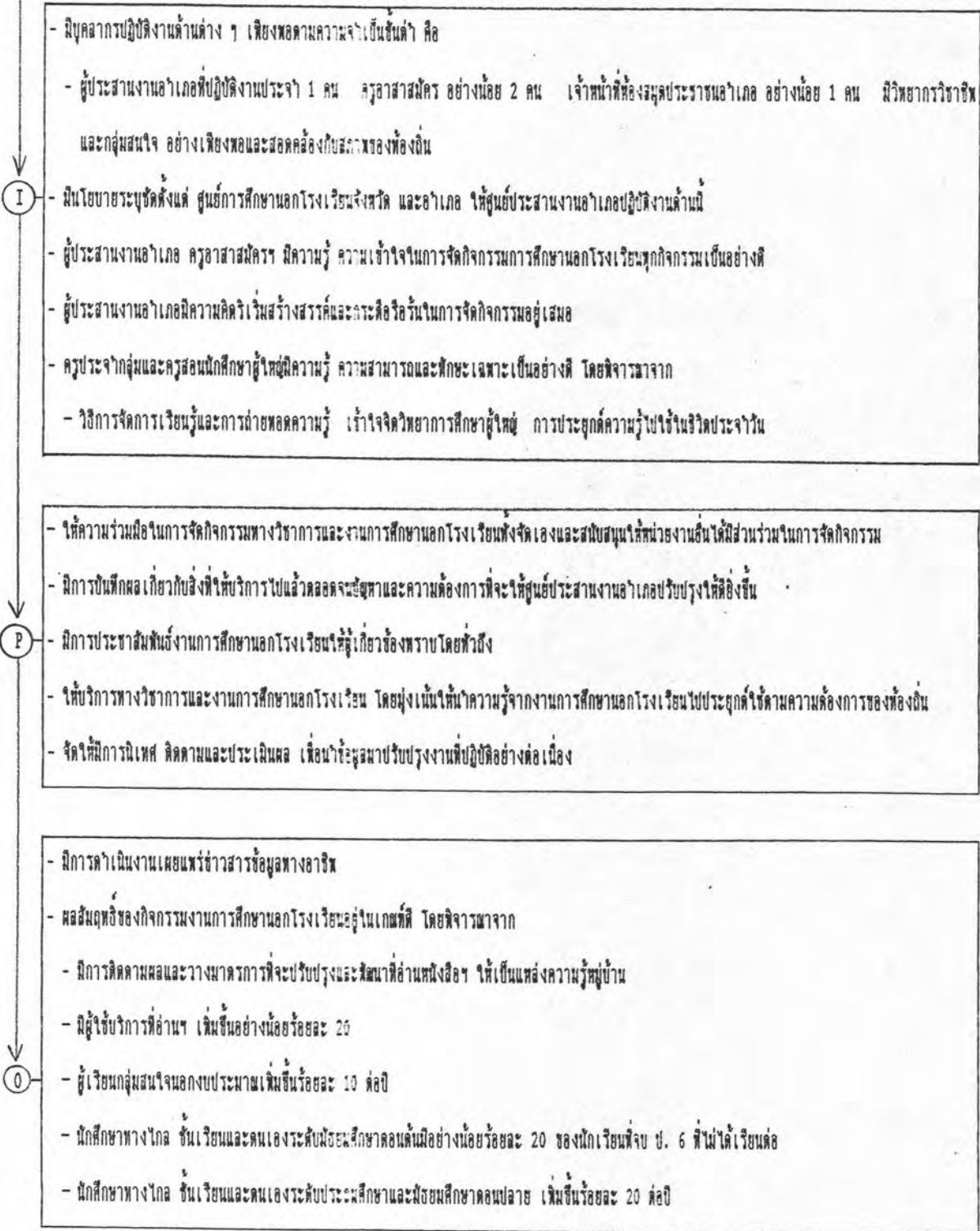
จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปเฉพาะเกณฑ์ 5 อันดับแรกของแต่ละมิติที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง ($Md > 4.50$) พร้อมตัวอย่างเกณฑ์ที่สำคัญดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 13 สรุปเกณฑ์ประเมินภารกิจด้านต่าง ๆ ของศูนย์ประสานงานอำเภอ

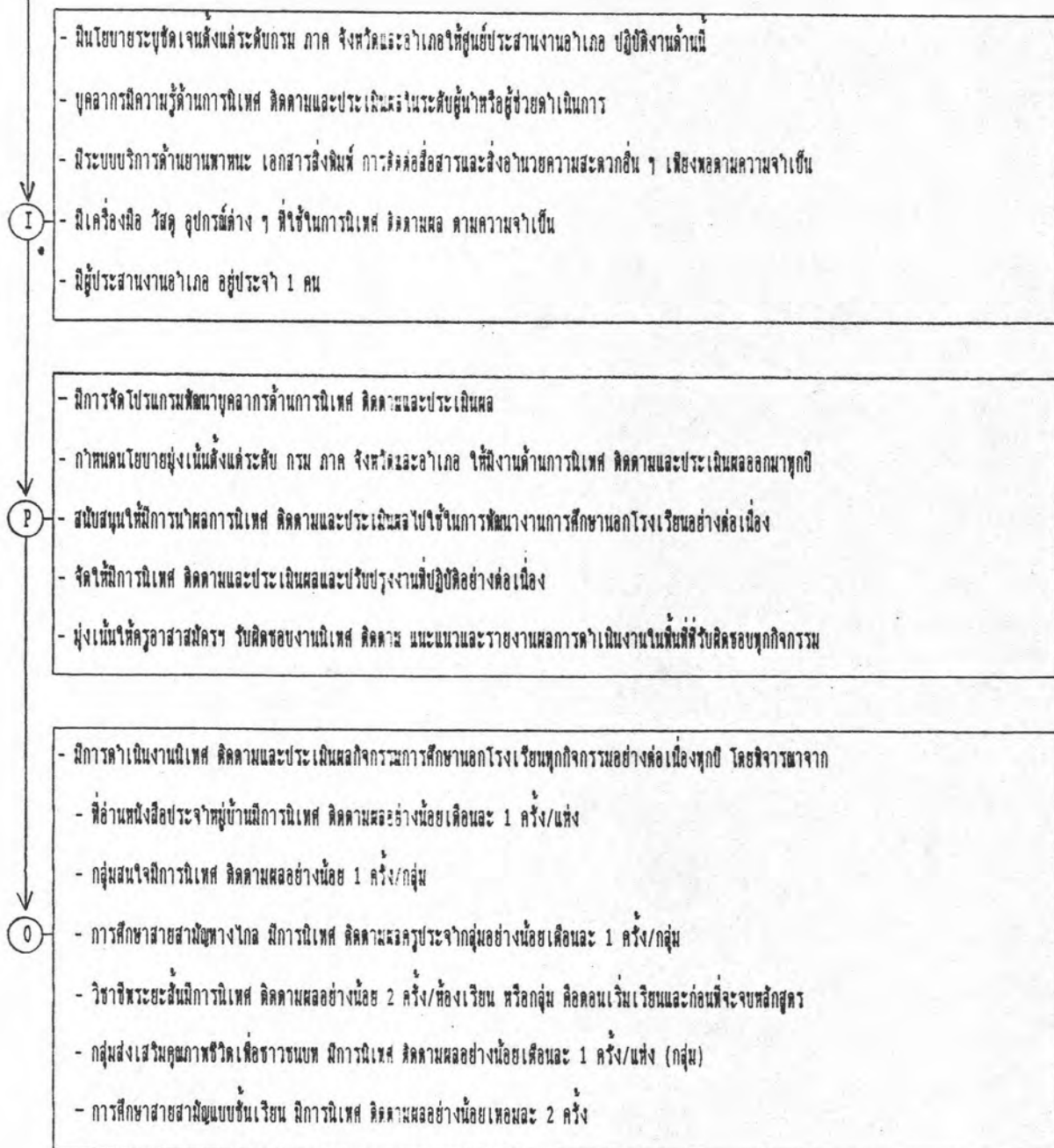
แผนภูมิที่ 13 (ต่อ)

2. เกณฑ์วัดการบริการทางวิชาการและการจัดการนการศึกษานอกโรงเรียน

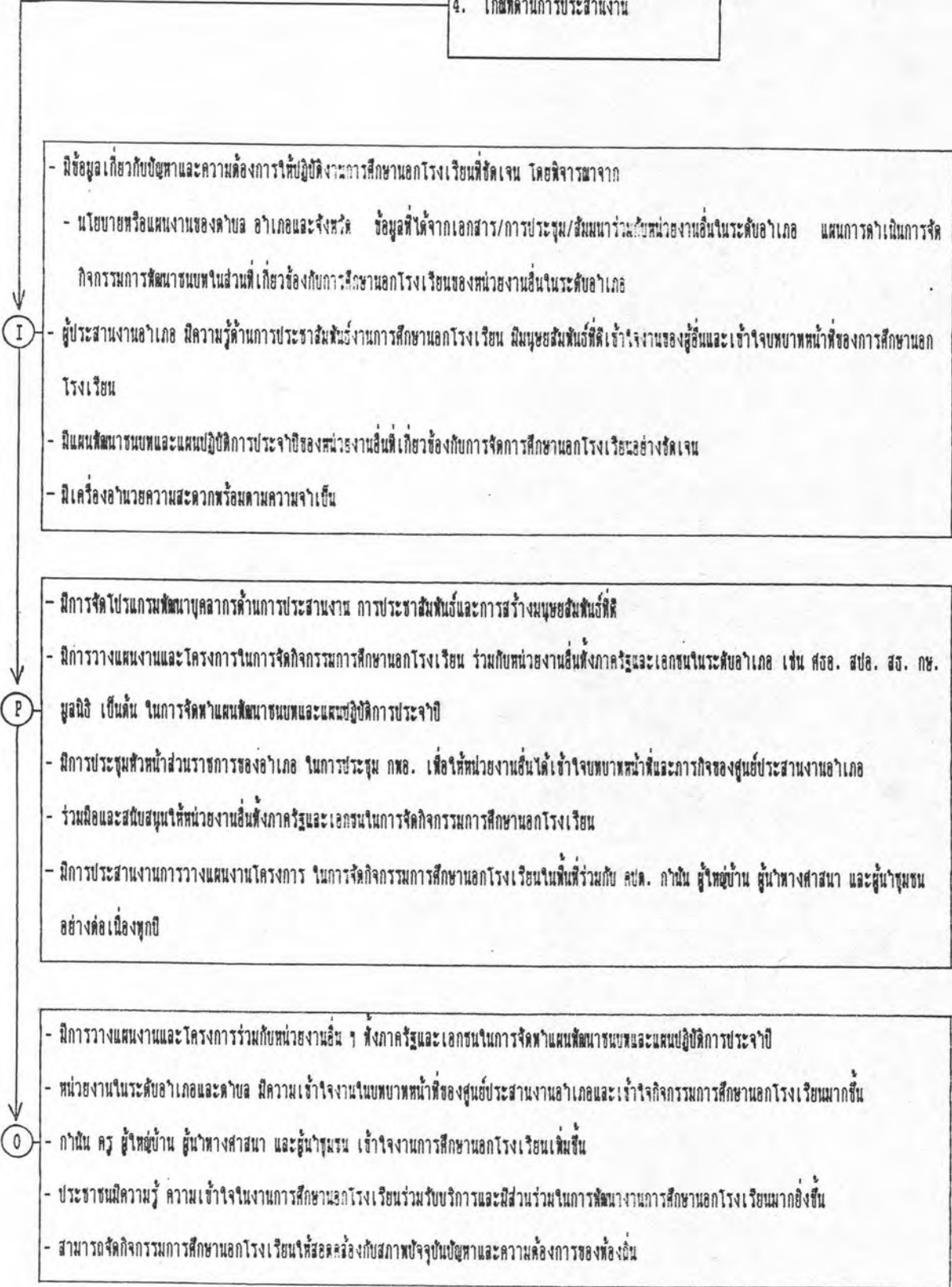
แผนภูมิที่ 13 (ต่อ)

3. เกณฑ์ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

แผนภูมิที่ 13 (ต่อ)

4. เกณฑ์ด้านการประสานงาน

แผนภูมิที่ 13 (ต่อ)

5. เกณฑ์ด้านการบริหารทั่วไป

- ผู้ประสานงานอำเภอมีคุณสมบัติอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ , มีหลักการบริหารในการทำงาน
- มีความสามารถในการประสานงานคัดสรรใจและแก้ปัญหา
- มีความประพฤติดี
- มีความตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวมและสามารถอุทิศเวลารับผิดชอบงานของศูนย์ประสานงานอำเภอได้
- เป็นที่ศรัทธาไว้วางใจและยอมรับของครูอาสาสมัคร เพื่อร่วมงานและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องทุกระดับ
- มีครูอาสาสมัคร รับผิดชอบงานการศึกษาออกโรงเรียน อย่างน้อย 2 คน
- มีวิทยากรให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพอย่างเพียงพอและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
- มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอตามความจำเป็น

- มีการประชุมครูอาสาสมัคร อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันแก้ไขปัญหาและวางแผนการดำเนินงานต่อไป
- จัดระบบการบริหารศูนย์ประสานงานอำเภอ และบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของครูอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่งานการศึกษาออกโรงเรียนในอำเภออย่างชัดเจน
- เจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของศูนย์ประสานงานอำเภอ โดยมีส่วนร่วมร่วมกันวางแผนแล้วแบ่งงานกันรับผิดชอบ
- มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนางานตามแผนงานและโครงการที่กำหนดอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ
- มีการวางแผนงานและโครงการปฏิบัติงานล่วงหน้าและดำเนินการตามแผนที่กำหนด

- มีผลงานเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำของภารกิจหลักและบทบาทหน้าที่แต่ละด้าน
- วิทยากรที่จัดสรรให้อย่างคุ้มค่า ตรงตามเป้าหมาย และวัดประสิทธิผลอย่างน้อยร้อยละ 80
- ผู้รับผิดชอบงานตำแหน่งต่าง ๆ ปฏิบัติงานบรรลุผลดีอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5
- ขั้นตอนในการจัดทำหลักฐานการขออนุมัติ เติบโต/บิต และเบิกเงินตามกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสามารถทำได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้ทราบผลการปฏิบัติงานจากการรายงานสภาพปัจจุบันปัญหาและอุปสรรคในการทำงานอย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน

1.4 การดำเนินการประเมินตนเอง ในขั้นตอนการดำเนินการประเมินจะนำเสนอให้เห็นว่าใครเป็นคนประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอด้วยตนเอง จะดำเนินการประเมินอย่างไรให้มีความละเอียดยิ่งน้อยที่สุด และวิเคราะห์สรุปผลการประเมินตนเองอย่างไร รายละเอียดของการดำเนินการประเมินตนเองมีดังนี้

1.4.1 บุคคลที่เป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอด้วยตนเอง ในที่นี้คือผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ เป็นคนประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งผู้ประสานงานอำเภอ จะต้องทำการศึกษาเอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้ประสานงานอำเภอมีความรู้ เห็นความสำคัญของการประเมินตนเอง เข้าใจในภารกิจงานที่เป็นความรับผิดชอบและเกณฑ์/มาตรฐานของการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเอง ได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเกณฑ์ในการประเมินภารกิจในแต่ละมิติ และจัดทำคู่มือการใช้เครื่องมืออย่างละเอียด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนได้อย่างดี เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองครั้งนี้ทั้งหมด 4 แบบ คือ

(1) แบบประเมินภารกิจศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ เป็นแบบตรวจสอบรายการที่ผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอเป็นคนตอบ

(2) แบบสอบถามครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน

(3) แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนในอำเภอ

(4) แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรหน่วยงานอื่นในระดับอำเภอ

1.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ เป็นผู้รวบรวมข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติ

งานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ นำเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองทั้ง 4 แบบ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้หลายเทคนิควิธีประกอบกัน เช่น การบันทึกข้อมูล การสอบถาม การสัมภาษณ์ ตามเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรืออาศัยข้อมูลสถิติและหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือจัดเก็บไว้แล้ว โดยยึดหลักการที่สำคัญ คือ ต้องให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ถูกต้องตรงประเด็นครบถ้วน และเป็นข้อมูลที่ทันสมัย กำหนดหลักการให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินตนเองบูรณาการอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ การปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงมีลักษณะเป็นการสะสมข้อมูลการปฏิบัติงานตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติการกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตนเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบข้อมูล จัดหมวดหมู่ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ อัตราส่วน เป็นต้น ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลจากเอกสารใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำข้อสรุปผลการปฏิบัติงานจากการวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์/มาตรฐานในการประเมินจำแนกตามภารกิจ ผู้ประเมินตนเองก็สามารถลงข้อสรุปเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอได้ว่ามีจุดเด่น และข้อบกพร่องในเรื่องใด ซึ่งจะได้นำสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

1.5 การนำผลการประเมินตนเองไปใช้ปรับปรุงงาน ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอได้วิเคราะห์ข้อมูลผลการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษาระดับอำเภอเทียบกับเกณฑ์การประเมินตามภารกิจ และสรุปผลการประเมินตนเอง นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์ประสานงานอำเภอ ในบางกรณีที่สามารถนำสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ทันทีที่ทำได้เลย และนำสรุปผลการประเมินตนเองเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปและนำเสนอต่อที่ประชุมประจำเดือนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อเสนอต่อผู้บริหารทุกระดับและเพื่อนร่วมงาน เพื่อขอความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ และนำสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากนั้นในระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอก-

โรงเรียนระดับอำเภอ เมื่อถึงขั้นนำผลการประเมินไปใช้ในตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานผู้ประเมินตนเองก็ต้องนำข้อมูลย้อนกลับมาพิจารณาภารกิจที่ยังมีปัญหาหรือทำได้ต่ำกว่ามาตรฐาน ผู้ปฏิบัติงานก็ต้องพยายามปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและดำเนินการประเมินตนเองอีกทำเช่นนี้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ก็จะส่งผลให้สามารถนำเสนอสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการประเมินการใช้ระบบการประเมินตนเอง

ผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองพบว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ในการประเมินที่กำหนดไว้ทุกประการคือ

2.1 ผลการศึกษาความเห็นเกี่ยวกับระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นพบว่า

2.1.1 ผู้ประสานงานอำเภอที่ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองเห็นว่า เกณฑ์ประเมินภารกิจที่พัฒนาทุกภารกิจและทุกข้อ มีความเป็นไปได้ เหมาะสมและมีความเป็นประโยชน์ อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5

2.1.2 ผู้ประสานงานอำเภอ เห็นว่า ข้อมูลการประเมินตนเองที่ได้ มีความถูกต้องกับความเป็นจริง และสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน

2.1.3 ผู้ประสานงานอำเภอ เห็นว่าระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และคิดว่าผู้ประสานงานอำเภอคนอื่นจะสามารถทำการประเมินตนเองได้

2.1.4 ผู้ประสานงานอำเภอ เห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ต่อการบริหารงานของศูนย์ประสานงานอำเภอ และคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ โดยเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ

2.1.5 ผู้ประสานงานอำเภอ มีความพึงพอใจกับระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น และข้อมูลผลการประเมินตนเองที่ได้จากการประเมินเป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน

2.1.6 ผู้ประสานงานอำเภอ เห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นมีส่วนช่วยพัฒนา ความรู้และทักษะในเรื่องของการประเมิน การปฏิบัติงานของตนเองผลมีส่วนช่วยพัฒนางานและพัฒนาศูนย์ประสานงานอำเภอ

2.2 ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้ประสานงานอำเภอ พบว่า ค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองมากกว่า ค่ามัธยฐานเลขคณิต ก่อนการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผู้ประสานงานอำเภอ ได้คะแนนเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 22.23 ของคะแนนเต็ม

2.3 ผลการประเมินผลการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์ประสานงานอำเภอ พบว่า ผลการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์ประสานงานอำเภอที่ผ่านเกณฑ์ประเมินภารกิจ หลังจากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองมีผลการปฏิบัติงานที่ผ่านเกณฑ์ประเมินภารกิจสูงกว่า ก่อนทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ในทุกภารกิจและทุกมิติ โดยมีผลการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15 ของผลการปฏิบัติงานก่อนการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในทุกภารกิจ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษา-นอกโรงเรียนระดับอำเภอครั้งนี้ได้ผลตามที่ได้เสนอไปแล้ว และจากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าอภิปราย คือ การดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนากระบวนการประเมินตนเอง และการประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ

1. การพัฒนากระบวนการประเมินตนเอง การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดในการสร้างและพัฒนาระบบการประเมินตนเอง ที่สอดคล้องกับข้อเขียนและแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการประเมิน (Stufflebeam 1974 อ้างถึงใน Nevo 1983 : 117, Gardner 1977 : 571-592, Nevo 1983 : 117 - 128 และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ 2528 : 101) มากำหนดขั้นตอนของการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง ซึ่งจากการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดขึ้นพบว่า สามารถช่วยให้การพัฒนากระบวนการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษา-

นอกโรงเรียนระดับอำเภอ เป็นไปได้อย่างมีระบบ เรียบเรียงและได้ผลดี ขั้นตอนที่กำหนดขึ้นครอบคลุมถ้วนมีความสอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างเหมาะสม มีความชัดเจน ชวนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว การดำเนินงานเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จของระบบการประเมินตนเองที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากการพัฒนาระบบการประเมินดังกล่าว สามารถพัฒนาสมรรถภาพความรู้ ความสามารถ และผลการดำเนินงานของผู้ใช้ระบบการประเมินตนเอง ผู้วิจัยพบว่า มีข้อที่น่าอภิปรายดังนี้

1.1 การศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจประกอบการสร้างระบบการประเมินตนเอง ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจสร้างระบบการประเมินตนเองให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสภาพปัจจุบันและปัญหาของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ อันจะส่งผลถึงความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ข้อมูลที่ได้จึงควรจะเป็นข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงและครอบคลุมด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความครอบคลุมและมีปริมาณเพียงพอของข้อมูลดังกล่าว จึงได้ศึกษาข้อมูลที่เป็นทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการประเมินตนเอง โดยเฉพาะการสัมภาษณ์พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอได้อย่างเพียงพอ

1.2 การสร้างระบบการประเมินตนเอง การสร้างระบบการประเมินตนเอง สำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอเป็นขั้นตอนสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ระบบการประเมินตนเองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ต้องการ ในการสร้างระบบการประเมินตนเอง จึงต้องจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการประเมินตนเองให้มีความเหมาะสม ครอบคลุมและสอดคล้องกัน ระบบการประเมินตนเองที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นได้กำหนดให้มีองค์ประกอบต่าง ๆ โดยยึดถือตามแนวคิดของสตีฟเฟิลบัม นิโวา การ์ดเนอร์ และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ เรื่องการพัฒนาระบบการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้จัดไว้ในระบบการประเมินตนเอง

ที่พัฒนาขึ้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสำคัญของการประเมินตนเอง การบรรยายงาน
เกณฑ์ในการประเมินจำแนกคามภารกิจ ขั้นตอนการประเมินตนเอง และการนำเสนอสารสนเทศจาก
การประเมินไปใช้ โดยพยายามจัดให้แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้อง ส่งเสริมสนับ-
สนุนซึ่งกันและกัน

ความสำคัญของการประเมินตนเอง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในระบบ
การประเมินตนเอง เพราะเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจ และทำให้ผู้ประสานงานการศึกษา-
นอกโรงเรียนระดับอำเภอ ได้เห็นความสำคัญของการประเมินว่า การประเมินมีความสำคัญใน
การที่จะนำเสนอสารสนเทศจากการประเมินใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน ผู้วิจัยนำเสนอให้เห็นว่า
กระบวนการดำเนินงานอย่างค่อเนื่องของการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอก-
โรงเรียนระดับอำเภอ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผน การ
ปฏิบัติตามแผนหรือนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผลจะเห็นได้ว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่ง
ของกระบวนการวางแผนและการบริหารงานของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับ
อำเภอ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานศูนย์ประสาน-
งานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและข้อ
เขียนของนักวิชาการหลายท่านที่สะท้อนให้เห็นว่า การประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน
พัฒนาการศึกษา และการควบคุมองค์กร (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ 2528 : 100,
พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิตา ศรมณี 2526 : 127, Bellman 1964 : 186 อ้างถึงใน
พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ ชลิตา ศรมณี 2526 : 256) ซึ่งกล่าวว่าการประเมินเป็นองค์ประกอบ
หนึ่งของการควบคุมองค์กรการควบคุมองค์กรใด ๆ นั้น จะต้องมีการศึกษาเป้าหมายและราย-
ละเอียดของการดำเนินงานวางแผน รวมทั้งกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน กำหนด
วิธีการวัดและขั้นสุดท้ายจะประเมินผลเพื่อนำสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนา
งานต่อไป นอกจากนี้การประเมินตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น
จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีข้อมูล
เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานและนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

การบรรยายงาน ในระบบการประเมินตนเองได้นำเอาการบรรยายงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบ เพื่อให้ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอที่จะประเมินศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ได้ทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ประเมิน ซึ่งการบรรยายงานในครั้งนี้ได้นำเสนอให้เห็นภารกิจและหน้าที่ที่รับผิดชอบของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ 5 ประการ ได้แก่ ภารกิจด้านการวางแผนงานและโครงการ การบริการทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน การนิเทศ ติดตามและประเมินผล การประสานงานและการบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและข้อเขียนของนักวิชาการ ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการ/แผนงาน นักประเมินจะต้องดำเนินการวิเคราะห์โครงการหรือสิ่งที่มุ่งประเมินเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งมุ่งประเมินอย่างละเอียด ก่อนที่จะดำเนินการประเมิน (Nevo 1983 : 120, สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ 2528 : 101)

เกณฑ์การประเมินจำแนกตามภารกิจ การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินตนเองของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ 5 ประการ มากำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินตนเองเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปใช้ในการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองว่า ปฏิบัติงานได้บรรลุผลตามภารกิจหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือไม่ มีจุดเด่น และจุดบกพร่องอย่างไร เกณฑ์ประเมินตนเองจำแนกตามภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ใช้ภารกิจของสถาบันเป็นเกณฑ์ในการประเมินสถาบัน (Semrow et al 1982 : 22 - 36) ฉัตรนภา พรหมมา 2528 : 81, ดวงพร ชินสมบูรณ์ 2522 : 67 - 69 พวงทอง ไสยวรรณ 2514 : 65 - 67) ดังนั้นการใช้ภารกิจเป็นเกณฑ์ในการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ มีความเหมาะสมเป็นประโยชน์และเชื่อถือได้

การดำเนินการประเมิน ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอเป็นผู้ประเมินศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ การดำเนินการประเมินเริ่มจากการทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ประเมิน เกณฑ์ในการประเมินจำแนกตามภารกิจ เก็บรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองกับผู้เกี่ยวข้อง

และนำผลการปฏิบัติงานไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษา-
 ศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอในขั้นตอนการประเมินผู้วิจัยได้ลดความลำเอียงของการประเมิน
 โดยให้ผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอพิจารณาผลการปฏิบัติงานโดยอาศัย
 ข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลผลการปฏิบัติงานจากตนเอง ครูอาสาสมัครงานการศึกษา-
 ออกโรงเรียนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนในอำเภอ และบุคลากรหน่วยงานอื่น
 ในระดับอำเภอ ทำให้ผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอมีข้อมูลผลการปฏิบัติงาน
 จากข้อมูลหลายแหล่ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การ
 ประเมินภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งจะช่วยลดความ
 ลำเอียงของข้อมูลลงได้ และนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและ
 พัฒนางานศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบ
 การประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอในระบบการ
 ประเมินตนเอง ผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอได้วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน
 เปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับ-
 อำเภอ สรุปผลการประเมินตนเอง และนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ
 ปรับปรุงและพัฒนางานศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอได้ทันที ในกรณีที่
 ผู้ประสานงานอำเภอสามารถตัดสินใจได้และนำสรุปผลการประเมินตนเอง เสนอต่อผู้บริหาร
 และเพื่อนร่วมงานในการประชุมประจำเดือน เพื่อขอความสนับสนุนและช่วยเหลือในการที่จะร่วม
 กันปรับปรุงและพัฒนางานศูนย์ประสานงานอำเภอให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นำผลการประเมิน
 ย้อนหลังไปพิจารณาภารกิจงานที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและทำการประเมินผล
 การดำเนินงานของตนเองอีก ทำการประเมินตนเองเป็นวงจรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ผู้
 ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอสามารถนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้
 ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอได้
 ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของระบบการประเมินตนเอง เป็นขั้นตอนที่ช่วย
 ให้มีการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงระบบการประเมินตนเองในขั้นต้น ก่อนที่จะได้นำระบบการ

ประเมินตนเองไปทดลองใช้จริง การประเมินเอกสารระบบการประเมินตนเองสามารถทำได้หลายวิธีในการวิจัยนี้ได้ใช้การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน โดยเน้นให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านการพัฒนาระบบการประเมินและด้านดำเนินงานศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ผลจากการตรวจสอบระบบการประเมินตนเอง ได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าเอกสารระบบการประเมินตนเองมีคุณภาพหรือมีความเหมาะสมในระดับเป็นที่น่าพอใจ เป็นการยอมรับในคุณภาพของระบบการประเมินตนเองที่ได้พัฒนาขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการแก้ไขปรับปรุงในแต่ละองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงระบบการประเมินตนเอง ให้มีคุณภาพสูงขึ้นก่อนการนำไปทดลองใช้ต่อไป การตรวจสอบเอกสารระบบการประเมินตนเอง โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า เป็นวิธีการที่ทำให้ได้ข้อคิด และแนวทางสำหรับการปรับปรุงเอกสารระบบการประเมินตนเองที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

2. การประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการประเมินตนเองเห็นว่า ข้อมูลการประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และมีความสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ต่อการบริหารงานของศูนย์ประสานงานอำเภอมากที่สุดและคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน และข้อมูลผลการประเมินตนเองที่ได้จากการประเมินเป็นที่ยอมรับของผู้บริการและเพื่อนร่วมงานในระดับมากที่สุด ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ในประเด็นนี้แตกต่างไปจากข้อเขียนและงานวิจัยของหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งระบุถึงปัญหาของการประเมินโดยนักประเมินภายในหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กร สถาบัน โดยสรุปว่าการประเมินโดยนักประเมินภายในมักจะได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ได้รับความเชื่อถือต่ำและมีความลำเอียงจากผู้ประเมิน (กัรติ ศรีวิเชียร 2532 : 18 , สุขุม มุลมือง 2530 : 11 , Nevo 1983 : 123) ความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเนื่องจาก ในระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้ความพยายามในการชี้แจงและอธิบายให้ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ได้ทราบถึงความสำคัญและแนวคิดการประเมินตนเองตามหลักพุทธศาสนา หลักการบริหาร หลักการศึกษาและหลักจิตวิทยา และใช้แนวคิดของพระเทพเวที (ประยูร ทรัพย์โต)

ที่ทำให้ผู้ประเมินตนเองมีใจเป็นกลาง 3 ประการ คือ 1) ทำให้ผู้มีประเมินมีจิตสำนึกในการศึกษา มีความต้องการฝึกฝนพัฒนาตนเอง 2) มีความต้องการจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เป็นจริงและมีความถูกต้อง หรือต้องการความเจริญก้าวหน้า และ 3) มองประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ ถือว่าการประเมินทำให้ตนเองได้รับความรู้ ทราบจุดเด่น จุดบกพร่องของตนเองเพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากผู้ประสานงานอำเภอที่เป็นพลวิชัย และได้มีการประชุมชี้แจงให้ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรสาครได้ทราบ และเข้าใจระบบการประเมินตนเอง เพื่อให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือด้วยดี รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตามผลผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อทำความเข้าใจและชี้แจงเมื่อมีปัญหา ซึ่งการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองดังกล่าว ทำให้ลดความล่าช้าในการทำงานประเมินตนเองได้มาก เพราะผู้ประเมินตนเองมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินตนเองในครั้งนี้

การประเมินผลระบบการประเมินตนเองเพื่อดูว่ามีคุณภาพเพียงใดบ้าง นอกเหนือจากการประเมินก่อนและหลังการใช้ระบบการประเมินตนเองแล้ว ควรที่จะต้องมีการติดตามประเมินผลระยะยาวเพื่อติดตามดูว่าหลังการใช้ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอแล้ว ผู้ประสานงานอำเภอ สามารถนำความรู้หรือทักษะที่ได้จากการใช้ระบบการประเมินตนเองไปใช้ในการทำงานในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด

ในส่วนของการศึกษาความเห็นของผู้ประสานงานอำเภอ จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง พบว่า ผู้ประสานงานอำเภอมีความพึงพอใจกับระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีส่วนช่วยพัฒนาความรู้และทักษะในเรื่องของการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง และเห็นว่าระบบการประเมินตนเองดังกล่าวสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง ข้อมูลผลการประเมินตนเองเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงถึงแนวโน้มในการนำระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้จริง ผู้ประสานงานอำเภอเห็นว่า ศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ควรมีระบบการประเมินตนเอง เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองได้แล้ว น่าจะเป็นข้อค้นพบที่ยืนยันถึงความเป็นประโยชน์และความเหมาะสมของระบบการประเมินตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ จำแนกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้การนำระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ โดยเฉพาะในเรื่องบุคลากรในการนำระบบการประเมินตนเองไปใช้ควรมีการประเมินตนเอง ให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามระบบการประเมินตนเองด้วย รวมทั้งต้องมีการทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติงานจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ และบุคลากรผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเห็นความสำคัญของการให้ข้อมูล และการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานตามระบบอย่างเต็มที่

1.2 ควรมีการปรับปรุงรายละเอียดของข้อความในคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองทั้ง 4 เล่ม ให้เหมาะสมกับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองกับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียน ที่เป็นผลวิจัย ผู้วิจัยต้องมีการปรับปรุงรายละเอียดของข้อความในคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองบางประการให้เหมาะสมกับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอดังกล่าว เช่น ภาพประกอบ มีความจำเป็นต้องหาภาพประกอบที่สื่อความหมายข้อความได้ดี เป็นต้น

1.3 การจัดเตรียมทำสื่อและเอกสารประกอบการใช้ระบบการประเมินตนเอง ควรได้มีการจัดเตรียมล่วงหน้าให้มีจำนวนมากพอ และควรได้ซักซ้อมหรือทดลองดูให้แน่ใจเมื่อเวลาใช้จริงจะได้เป็นไปโดยเรียบร้อย

1.4 การประเมินผลการใช้ระบบการประเมินตนเอง นอกเหนือจากการประเมินผลสัมฤทธิ์หลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองแล้ว ควรจะได้มีการติดตามประเมินผลในระยะยาว โดยทอดระยะไปประเมินหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง 3 เดือน 6 เดือน เพื่อดูความเป็นไปได้ในการนำข้อมูลจากการประเมินตนเองไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานจริงในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารระดับสูงและผู้เกี่ยวข้อง ข้อค้นพบของผลการศึกษาในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ชี้บ่งว่า การนำระบบการประเมินตนเองไปใช้จะก่อให้เกิดผลดีต่อการปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง แต่ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงและผู้เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอแล้ว การนำระบบการประเมินตนเองไปใช้อาจไม่ได้ผลดีที่ควร ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารระดับสูงและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้การนำระบบการประเมินตนเองไปใช้บังเกิดผลดีเท่าที่จะเป็นไปได้ดังนี้

2.1 ควรกำหนดให้เป็นนโยบายตั้งแต่ระดับกรมการศึกษาออกโรงเรียน ลงมาตามลำดับ ให้มีการประเมินภารกิจของตนเองในหน่วยงานต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด โดยใช้ระบบการประเมินตนเองที่ได้จากการพัฒนาอย่างเป็นระบบกำหนดให้มีการเสนอรายงานผลการประเมิน โดยเฉพาะในส่วนของปัญหาและความต้องการต่อหน่วยงานระดับสูงขึ้นไปตามลำดับเป็นช่วง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น อาจกำหนดให้ส่งรายงานผลการประเมินทุกช่วง งวดเงิน เป็นต้น

2.2 ควรจัดให้มีมาตรการที่ชัดเจนที่จะให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกต่อศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอหรือหน่วยงานต่าง ๆ ตามปัญหาและความต้องการที่ได้จากการประเมินตนเอง เช่น จัดให้มีปัจจัยเบื้องต้นเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการปฏิบัติงานและมีผลผลิตเป็นไปตามเกณฑ์ โดยมีการกำหนดขั้นตอนดำเนินการและติดตามผลอย่างจริงจัง

2.3 ควรจัดให้มีการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ หรือหน่วยงานให้เป็นที่รู้และเข้าใจอย่างถูกต้องทั่วถึง รวมทั้งให้สามารถรับแนวคิดไปปฏิบัติได้อย่างไม่มีปัญหา เช่น ส่งเสริมให้มีข้อเขียนเกี่ยวกับเทคนิคการประเมินตนเอง (Self Evaluation technique) และการประเมินองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ หรือจัดให้มีการอบรม ประชุม หรือสัมมนา เกี่ยวกับการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน โดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบและมีงบประมาณสนับสนุนเป็นโครงการต่อเนื่องชัดเจน เป็นต้น

2.4 ควรกำหนดโครงสร้างการประเมินตนเอง ขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดให้ชัดเจนสอดคล้องกันทั้งระบบ และสนองต่อนโยบายกรมการศึกษานอกโรงเรียน และจัดให้มีผู้รับผิดชอบ โดยมีขอบข่ายความรับผิดชอบหรือแนวปฏิบัติงานที่แน่ชัด

2.5 ควรสนับสนุนและเื้อออำนวยความสะดวกให้มีการจัดระบบข้อมูลให้ได้มาตรฐานเพื่อความสะดวกในการใช้ระบบการประเมินตนเองและเพื่อให้มีการนำข้อมูลที่จัดระบบไว้มาใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและคุ้มค่า

2.6 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนด้วยตนเองของทุกฝ่ายทุกงานและทุกงาน และทุกกิจกรรมในศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและอำเภอ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ละเอียดยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ควรมีการวิจัยต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้ระบบการประเมินตนเองนี้ มีความสอดคล้องตลอดจนใช้ร่วมกันกับระบบการประเมินของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และ/หรือส่วนกลาง (ถ้ามี) ได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นภาระทั้งในการให้ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเพื่อให้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นดังกล่าวเป็นประโยชน์สูงสุดและประหยัดทรัพยากร

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำระบบการประเมินตนเองมาใช้ในการบริหารงานศูนย์ประสานงานอำเภอ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า จะมีผลกระทบเกิดขึ้นหลายประการ ทั้งทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการบริหารศูนย์ประสานงานอำเภอ และทัศนคติของบุคคลทั้งในศูนย์ประสานงานอำเภอและนอกศูนย์ประสานงานอำเภอ ที่มีต่อระบบการประเมินตนเองดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้ในการประกอบการพิจารณาหาแนวทางพัฒนาให้เกิดผลกระทบที่พึงปรารถนาต่อการบริหารงานศูนย์ประสานงานอำเภอ และการใช้ระบบการประเมินตนเองให้มากที่สุด

3.3 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเอง สำหรับศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้รูปแบบของการ
วิจัยครั้งนี้เป็นแนวทาง เพื่อให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ มีระบบ
การประเมินตนเองที่หาข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจวางแผนและบริหารงาน เพื่อการปรับปรุง
และพัฒนางานได้เหมาะสม ซึ่งน่าจะส่งผลทำให้การบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด และหน่วยงานดังกล่าว มีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม